SAMEN NAAR EEN DUURZAMERE TOEKOMST VOOR EUROPA

VLAM.be

2026

Factbook

Zuivel, vandaag en morgen

De bodem als basis voor duurzame zuivel

Medegefinancierd door de Europese Unie

ENJOY IT'S FROM EUROPE

Inhoudstafel

Voorwoord 3

Duurzaamheidsmonitor 4

Het MilkBE Duurzaamheidscharter 8

Duurzaam werken in de praktijk 10

Het begint bij de bodem 12

Stijn De Wulf, landbouwer 14

Mattias Braem, landbouwer 16

Tuur Vandeweyer, landbouwadviseur 18

Tommy D'Hose, onderzoeker bij ILVO 20

Jonas Hanssens, melkveeconsulent Boerenbond 22

Europees onderzoek duurzaam eten en leven 24

Hebben meegewerkt aan dit factbook:
Redactie: Dorien Marinus (Focus Advertising)
Coördinatie: Sara Santens (VLAM), Lien Callewaert (BCZ)
Annick Janssens (VLAM), Esther Van Haver (BCZ)
Jolien Willems (BCZ), Isabelle Feys (Focus Advertising)
en Ruth Vannieuwenborg (Focus Advertising)
Design: Sophie Windels (Focus Advertising)

Met dank ook aan:
Guy Vandepoel (voorzitter VLAM), Isabelle Baekelandt en Steven Van Der Looven (Hof ter Galeien Nazareth), Sofie Lietaer en Sander Soetemans (Milk & More Geel), Stijn De Wulf (landbouwbedrijf De Wulf), Mattias Braem (melkveebedrijf Wijmhoek Holsteins), Tuur Vandeweyer (LATitude en AgroSymbio), Tommy D'Hose (onderzoeker ILVO) en Jonas Hanssens (Boerenbond)

Samen bouwen aan een duurzame toekomst voor zuivel

De bodem als basis voor duurzame zuivel: daar willen we in dit Factbook op inzoomen. Want wie vooruit wil kijken naar de toekomst van de zuivelsector, kan maar beter beginnen bij de basis. En die basis ligt letterlijk onder onze voeten.

Bodemgezondheid wordt steeds belangrijker. Zowel in de strijd tegen de klimaatverandering als in de bescherming tegen de gevolgen ervan spelen gezonde bodems een cruciale rol. Tegelijk versterken strenge mestwetgeving, beperkingen op het gebruik van herbiciden en volatiele kunstmestprijzen het belang van een gezonde en goed beheerde bodem.

Net zoals de voorbije jaren willen we met dit Factbook feiten en cijfers bundelen die illustreren hoe de sector vandaag al inzet op verduurzaming. **De MilkBE Duurzaamheids-monitor geeft een helder beeld van uiteenlopende initiatieven in de melkveehouderij en zuivelverwerking.** Zo laat de monitor zien dat 75% van de melkveehouders een bodem- en mestanalyse laat uitvoeren, gekoppeld aan bemestingsadvies. Dat is een belangrijke vaststelling, maar illustreert tegelijk een bredere boodschap: er bestaat geen 'one size fits all'. Net zoals elke melkveehouderij en elk zuivelverwerkend bedrijf anders is, is ook elke bodem anders. Wat werkt op het ene bedrijf, hoeft daarom niet automatisch de beste oplossing te zijn op een ander bedrijf.

Ook over de toekomst is de sector duidelijk: **met het duurzaamheidscharter wordt volop de kaart van de verduurzaming getrokken.** En dat is een ketenverhaal: momenteel maakt al 77% van de Belgische melkveehouders aanspraak op een duurzaamheidspremie van hun melkophaler, ter ondersteuning van hun verduurzaming.

Maar verduurzaming is meer dan cijfers en ambities. Het zijn de melkveehouders en zuivelverwerkers die elke dag, op hun bedrijf, keuzes maken die bijdragen aan een duurzamere toekomst. **Het begint met kennis en inzicht,** maar vraagt ook om dialoog, het uitwisselen van ervaringen, bijleren en waar nodig de aanpak bijsturen.

Werken aan verduurzaming vraagt bovendien tijd. **Het is geen sprint, maar een marathon.** En daarbij is ook het bedrijfskundige en financiële plaatje een belangrijke dimensie van duurzaamheid. Een maatregel moet niet alleen ecologische meerwaarde bieden, maar ook haalbaar en rendabel zijn binnen het bedrijf. Of, zoals landbouwer Stijn De Wulf het mooi samenvat: 'je moet vooral vinden wat voor jouw bedrijf werkt.'

We bundelen in dit Factbook daarom ook graag **getuigenissen van melkveehouders en experten over bodemgezondheid.** Zij delen niet alleen hun visie, maar ook hun praktijkervaringen, tips en aandachtspunten.

Er is dus niet één weg naar duurzaamheid. Wat telt, is dat de hele sector in beweging komt. Met dit Factbook willen we inspiratie bieden. Inspiratie om met een open blik naar de bodem te kijken, om kennis en ervaringen te delen en om stap voor stap te ontdekken welke mogelijkheden er voor ieders bedrijf zijn.

Want een gezonde bodem is niet alleen een basis voor vandaag, maar ook **een belangrijke bouwsteen voor de weerbaarheid van onze landbouw en zuivelsector morgen.** Die weerbaarheid zal de komende jaren alleen maar belangrijker worden. Klimaatverandering stelt ons voor nieuwe uitdagingen en maakt het des te belangrijker om de kracht en het potentieel van onze bodems ten volle te benutten.

Zo bouwen we verder aan een duurzame, weerbare en toekomstgerichte zuivelsector. Ook VLAM wil, samen met BCZ en alle actoren uit de zuivelketen, dit verhaal van verduurzaming zichtbaar maken en blijven uitdragen naar het grote publiek.

We wensen u veel leesplezier.

Lien Callewaert
Directeur BCZ-CBL

Guy Vandepoel
Voorzitter VLAM

Duurzaamheidsmonitor

Hoe duurzaam handelde de zuivelsector in 2025? Sinds 2014 brengt de Duurzaamheidsmonitor dat elk jaar in kaart. Ze verzamelt sectorbrede gegevens over verschillende duurzame initiatieven, verdeeld over acht thema's. Deze stand van zaken toont aan dat in de hele keten – van melkveehouders tot zuivelverwerkende bedrijven – al heel wat inspanningen zijn geleverd.

De Belgische zuivelsector in 2025

522.545
melkkoeien

5.473
melkveebedrijven

5.853
jobs in de zuivelindustrie

4,38
miljard liter opgehaalde melk

7,93
miljard euro omzet

In de melkveehouderij

1. Diergezondheid

Melkveehouders hechten veel belang aan de gezondheid van hun dieren. Gezonde koeien geven bovendien meer en betere melk. Door preventief te werken aan een **goede gezondheid en voldoende voorzorgsmaatregelen**, beperken ze het gebruik van diergeneesmiddelen. Daarbij werken ze vaak samen met een vaste bedrijfsdierenarts. Verder zetten ze volop in op goede hygiëne; dat is essentieel voor de voedselveiligheid.

86%
van de melkveehouders heeft een vaste bedrijfsdierenarts

40%
maakt werk van verantwoord antibioticagebruik

65%
volgt het celgetal van hun koeien nauw op

2. Dierenwelzijn

Een blije koe is een blije boer. Daarom is dierenwelzijn – naast een maatschappelijk belangrijk thema – ook voor melkveehouders prioriteit. De duurzaamheidsmonitor onderzoekt hoe ze het welzijn van hun dieren verbeteren. Dat gaat onder meer over het **comfort van de koeien en de inrichting van de stallen.**

79%
heeft vrijstaande stallen met voldoende ruimte, ventilatie en verlichting

64%
heeft koeborstels in de stal

16%
gebruikt een app of scoresysteem om dierenwelzijn te beoordelen

3. Diervoeding

Melkveehouders zijn voortdurend bezig met de kwaliteit en samenstelling van het veevoeder. Veel van hen maken gebruik van lokale eiwitten, of benutten nevenstromen uit de voedingsindustrie, zoals bierdraf en bietenpulp. Zo dragen ze ook bij aan een meer circulaire landbouw.

79%
optimaliseert actief zijn voederefficiëntie

69%
voedert nevenproducten uit de voedingsindustrie

65%
zet in op zo veel mogelijk eigen of lokaal geproduceerd ruwvoer

4. Water en bodem

Water op de boerderij dient als drinkwater voor de koeien en voor de reiniging van installaties. Om daar spaarzaam mee om te springen, spreken melkveehouders vaak alternatieve waterbronnen – zoals regenwater – aan of zuiveren en/of recycleren ze het spoelwater. Ook de bodem krijgt de nodige aandacht: efficiënter bemesten volgens de behoeften van het gewas is een veelgebruikte praktijk om de bodemgezondheid te verbeteren.

60%
gebruik alternatieve waterbronnen, zoals regenwater

23%
hergebruikt spoelwater van de melkinstallatie

75%
doet analyses van bodem en mest met bijhorend bemestingsadvies

78%

maakt werk van het behoud van zwaluwnesten

73%

gebruikt selectieve of milieuvriendelijke bestrijding van insecten, mijten en parasieten

5. Milieu

Ook op vlak van milieu en biodiversiteit spelen melkveehouders een belangrijke rol. Ze beschermen waardevolle natuurelementen en dragen bij aan landschapsverbetering. Agro-milieumaatregelen en beheersovereenkomsten met de overheid of natuurverenigingen stimuleren de verduurzaming en helpen melkveehouders bij de bescherming van de natuur.

6. Klimaat

Dit thema volgt de koolstofvoetafdruk van de sector op de voet en brengt de evolutie naar een circulaire landbouw in kaart.

82%

van de melkveehouders zet zijn mest lokaal af

1.839

melkveehouders lieten hun individuele koolstofvoetafdruk berekenen

7. Energie

Melkveehouders nemen veel maatregelen om hun energieverbruik te beperken. Ze produceren vaak hun eigen energie, met behulp van zonnepanelen, een pocket-vergister of windmolens. 62% van hen recupereert de warmte van hun melkkoeltank via een voorkoeler, of gebruikt een zonneboiler – dat was in 2014 maar 27%. Verder drukken ze hun energiebehoefte dankzij energiebesparende lampen en frequentie-regelaars. Die maatregelen hebben niet enkel een positieve impact op het klimaat, maar zijn vaak ook goed voor de portemonnee. Een win-win dus.

70%

produceert zelf groene, duurzame energie

74%

hebben al energiebesparende lampen hangen

9%

beperkt zijn energiebehoefte via een warmtewisselaar of voorkoeler

8. Sociale en economische duurzaamheid

De Duurzaamheidsmonitor kijkt ook naar de bredere invulling van duurzaamheid. Zo zijn lokale verkoop en maatschappelijke betrokkenheid belangrijke aandachtspunten, bijvoorbeeld via een zorgboerderij, toeristische activiteiten of rondleidingen voor scholen. Daarnaast investeren melkveehouders in de verdere uitbouw van hun kennisnetwerk.

18%

van de melkveehouders heeft een nevenactiviteit, (vb. lokale verkoop of toerisme)

30%

van hen heeft een veiligheidscursus gevolgd

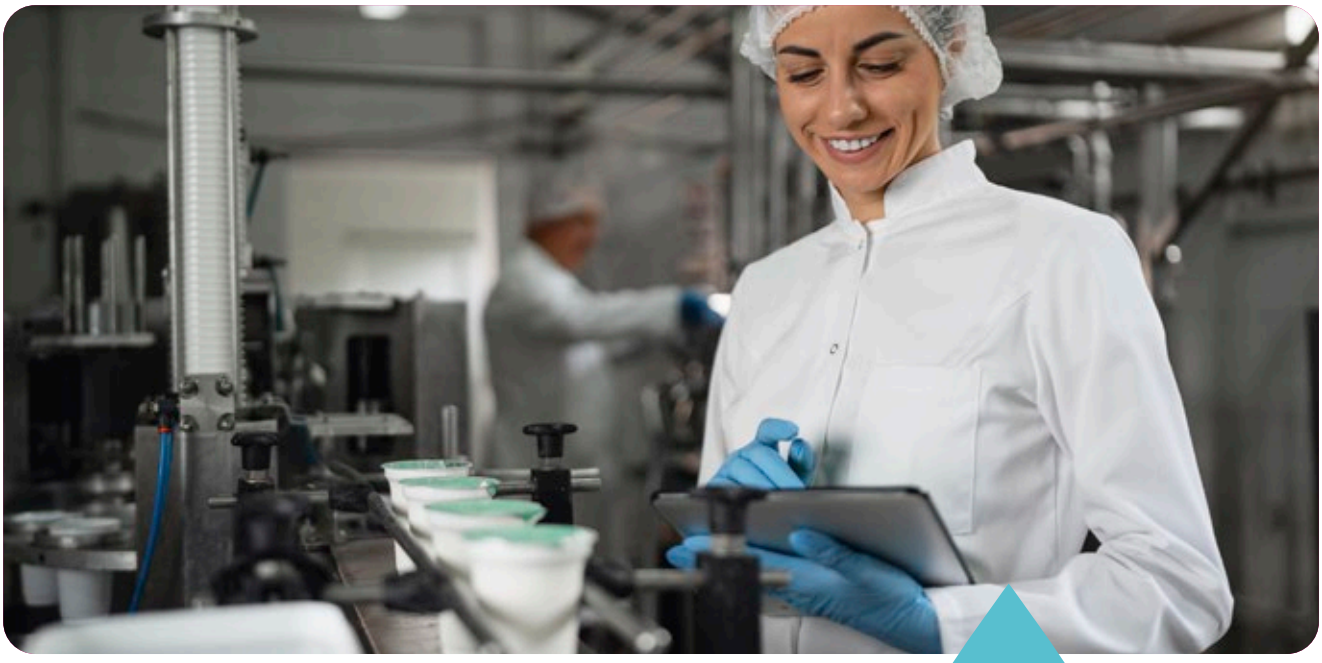

In de zuivelverwerking

Ook de zuivelverwerkende bedrijven zetten al jaren stappen richting verduurzaming. De vooruitgang wordt sinds 2005 opgevolgd.

35%

van het gebruikte water komt uit alternatieve bronnen

Water

Water is ook binnen de zuivelverwerking een belangrijke pijler. Vandaag komt 35% van het gebruikte water uit alternatieve bronnen, zoals opgezuiverd afvalwater of water dat tijdens verschillende processen uit melk wordt gewonnen. Er komen bovendien steeds meer installaties bij die water zuiveren tot drinkwaterkwaliteit, zodat het opnieuw in het productieproces kan worden gebruikt.

Voedselverspilling

Ook het voedselverlies in de zuivelketen werd onlangs in kaart gebracht. Daaruit blijkt dat zuivelverwerkers hun voedselverlies beperkt houden en voor 73% valoriseren als diervoeder. Het voedselverlies bedraagt 1,06% van de totale productie. Ook op het melkveebedrijf en tijdens het transport blijft het verlies beperkt: slechts 0,67% van de rauwe melk gaat verloren.

Verpakkingen

Ook verpakkingen worden duurzamer. Dat gebeurt door het gebruik van minder plastic, meer gerecycleerde kunststoffen en andere hernieuwbare materialen. Nieuwe installaties zijn bovendien energie-efficiënter dan hun voorgangers.

27%

minder energieverbruik per liter verwerkte melk sinds 2014

27%

minder CO_2-uitstoot per liter verwerkte melk sinds 2014

27%

minder waterverbruik per liter verwerkte melk sinds 2014

Het MilkBE Duurzaamheidscharter

Samen naar een duurzamere toekomst

Het Duurzaamheidscharter van brancheorganisatie MilkBE werd in 2024 gelanceerd. Met deze intentieverklaring benadrukt de sector haar engagement rond duurzaamheid. Het charter bevat duidelijke engagementen van zowel landbouworganisaties als de zuivelindustrie. De aanpak laat ruimte voor maatwerk, zodat elke melkveehouder en zuivelonderneming eigen accenten kan leggen. Er is immers niet één weg naar duurzaamheid. Wat telt, is dat de hele sector in beweging komt.

De resultaten

Naast de inspanningen die zuivelverwerkers leveren om hun eigen productiesites te verduurzamen, ondersteunen ze ook de melkveehouders in hun transitie.

Duurzaamheidscharter

77%
van de Belgische melkveehouders kan aanspraak maken op een duurzaamheidspremie.

Er werden **1.839** klimaatscans uitgevoerd, goed voor ongeveer
33%
van de Belgische melkveehouders.

Dat is een stijging van ruim
15%
tegenover 2024, toen **1.594** klimaatscans werden uitgevoerd.

De landbouworganisaties informeerden melkveehouders over het belang van het verminderen van de methaanuitstoot en over duurzaamheid in het algemeen. Dat gebeurde via nieuwsbrieven en ledenbladen, vergaderingen met landbouwers en verschillende events en congressen.

MilkBE ziet toekomst in klimaatscans

Volgens MilkBE biedt inzicht in de koolstofvoetafdruk en mogelijke verbeterpunten kansen om de sector verder te verduurzamen. Net daarom zet MilkBE in op het verzamelen en delen van inzichten uit klimaatscans, zodat die kennis de hele sector ten goede komt.

Sinds kort neemt MilkBE het praktische beheer van de Klimrek-tool voor de melkveesector op zich. Ook staat MilkBE in voor de kosten om de tool operationeel te houden. De Klimrek-tool brengt de klimaatimpact van een landbouwbedrijf in kaart en toont waar er nog kansen liggen om die te verkleinen.

KLIMREK

Klimrek-tool

Duurzaam werken in de praktijk

Deze melkveebedrijven tonen hoe zij het aanpakken

Melkveehouders verzetten jaar na jaar meer werk om duurzamer te werken. Van bodemgezondheid en een duurzamer rantsoen tot energie besparen en lokaal samenwerken: de mogelijkheden zijn uiteenlopend. Twee melkveehouders vertellen welke keuzes zij op hun bedrijf maken.

Hof ter Galeien

Hof ter Galeien in Nazareth is een van de oudste landbouwuitbatingen van Oost-Vlaanderen. Isabelle Baekelandt en Steven Van Der Looven zijn er als zesde generatie actief met zo'n 200 melkkoeien.

Gezonde bodem, hoogwaardig rantsoen

Bodemgezondheid staat hoog op de agenda voor Isabelle en Steven, en met reden. "We zijn overgestapt naar kruidenrijk grasland met onder andere klaver en luzerne. Die leggen stikstof uit de lucht vast, waardoor we minder kunstmest nodig hebben. Tegelijk leveren ze eiwitrijker ruwvoer op: dat verlaagt onze voederkosten en vermindert onze afhankelijkheid van aangekocht krachtvoer, zoals geïmporteerde soja." Niet onbelangrijk, want uit hun klimaatscan van Klimrek bleek dat de aankoop van voeder het zwaarst doorweegt in hun klimaatvoetafdruk.

Als alternatief voor aangekocht krachtvoer zijn ze zelf beginnen experimenteren: "In samenwerking met Arvesta telen we een menggewas van veldbonen en triticale als lokaal alternatief voor geïmporteerde soja. Twee kilogram van dat menggewas vervangt één kilogram soja."

"Eigen mix van veldbonen en triticale ter vervanging van soja."

"Om het organische koolstofgehalte in de bodem op peil te houden, werken we met vaste mest en houtsnippers. Ook ploegen we minder, werken we met een niet-kerende grondbewerking en houden we de bodemstructuur open met een graslandverluchter."

Kringloop binnen een straal van 20 km

Ook buiten het eigen bedrijf zoeken Isabelle en Steven naar manieren om de kringloop zo lokaal mogelijk te sluiten. "We zetten volop in op samenwerkingen met akkerbouwers uit de buurt. Onze grote grondstoffenloods laat toe om lokaal en seizoensgebonden te werken, zodat graan en stro niet langer van ver weg vervoerd moet worden. Ons streefdoel is om alle grondstoffen aan te kopen binnen een straal van 20 kilometer."

Milk & More

Milk & More in Geel draait al vijf generaties op hetzelfde erf. Sofie Lietaer en Sander Soetemans staan er aan het roer met een duidelijke ambitie: circulariteit en bodemgezondheid als leidraad voor de toekomst van het bedrijf. “We willen zo weinig mogelijk van buiten het bedrijf halen, en wat we produceren zo goed mogelijk benutten.”

“Analyseren om onze bodem gerichter te verzorgen.”

79%*

van de melkveehouders zet zich actief in op voederefficiëntie

75%*

van de melkveehouders doet beroep op bemestingsadvies en mestanalyse

* Bron duurzaamheidsmonitor MilkBE 2025

Kwaliteit boven kwantiteit

De zuivelboerderij telt een honderdtal koeien, voornamelijk Holstein, aangevuld met Jersey koeien. Die laatste produceren kleinere hoeveelheden melk, maar wel met een hoger gehalte aan vet, eiwitten, vitaminen en calcium. Bovendien is hun melk A2A2-getest: ze bevat uitsluitend het A2-type bèta-caseïne, een eiwit dat door mensen met een gevoelige maag doorgaans beter verdragen wordt. Die Jersey-melk verwerken Sofie en Sander zelf tot yoghurt, ijs en desserts, verkocht in hun hoevewinkel op het erf.

Over één ding is het duo het eens: een gezonde bodem maakt het verschil. Het begint bij de eigen mest. “Een deel van onze koeien staat op stro,” vertelt Sander. “Dat stro vermengt zich met de kwalitatieve Jersey-mest tot een organisch rijke meststof die de bodemvruchtbaarheid rechtstreeks voedt. Ook zetten we in op slimme rotatie: we telen voederbieten om maïs gedeeltelijk te vervangen – die benutten de stikstof in de bodem beter.” Grasklaver vervangt daarnaast geleidelijk de gewone grassoorten, wat het ruwvoeder eiwitrijker maakt en de afhankelijkheid van geïmporteerde soja verkleint.

Het begint bij de bodem

Vijf experts aan het woord over bodemgezondheid

De bodem krijgt op heel wat landbouw- en melkveebedrijven steeds meer aandacht. En terecht, want in de zoektocht naar meer circulair werken zien veel landbouwers kansen in een gezonde bodem – van een betere gewasgroei en meer weerbaarheid tot minder externe input en mogelijk lagere kosten. We spreken met landbouwers en experts over de mogelijkheden en het nog vaak onderbenutte potentieel van bodemgezondheid voor melkveehouders in België.

“Je moet vooral vinden wat voor jouw bedrijf werkt.”

Stijn De Wulf, landbouwer

Stijn De Wulf is landbouwer in een gemengd bedrijf met akkerbouw en melkvee. Al enkele jaren zet hij volop in op de gezondheid van zijn bodem. “We hebben een 90-tal melkkoeien en 40 tot 50 stuks jongvee. Daarnaast telen we ook aardappelen, wortelen en suikerbieten, afgewisseld met graskruiden en granen, rustgewassen die ook als veevoeding dienen.”

Hoe komt het dat je bent beginnen letten op je bodemgezondheid?
"Het was deels een gemakkelijkheidsoplossing. In 2018 merkten we op dat ploegen enorm intensief is, zowel qua manuren als brandstof. We vroegen ons af of we dat niet anders konden aanpakken. Kort daarna kwamen we via een kennisgroep in contact met andere landbouwers en ontdekten we dat er heel wat mogelijkheden zijn. Zo zijn we gestopt met ploegen en ook andere bodembewerkingen minder intensief gaan doen. Simpel uitgedrukt: je wilt niet telkens 'het huis van je bodemleven afbreken'. Met intensieve bewerkingen maak je bijvoorbeeld letterlijk de gangen van regenwormen kapot. We proberen daarom alleen nog te doen wat echt nodig is."

Wat doe je verder om je bodem gezond en bewerkbaar te houden?
"We zaaien complexe of gemengde groenbedekkers, met verschillende plantensoorten door elkaar. Die zorgen ervoor dat de grond vanzelf rullig en makkelijker bewerkbaar wordt. De bodembewoners doen het werk voor ons, en zij doen dat veel beter. In ons grasland zijn we ook kruiden en klavers gaan inzaaien, zoals rode klaver, luzerne, cichorei en weegbree. Die wortelen dieper en sommige, zoals klavers en luzerne, kunnen samen met bacteriën stikstof uit de lucht halen. Zo dragen ze bij aan een rijkere bodem."

Hoe zie je de resultaten van je inspanning?
"We merken het vooral bij weersextremen. Bij intense droogte zien we dat we nog altijd opbrengst hebben wanneer het elders heel droog is, en bij hevige regen zien we dat het water goed in onze grond sijpelt. Maar het gaat verder dan die opbrengst alleen. Een gezonde bodem levert ook op langere termijn voordelen op. Ik vind het bijvoorbeeld zonde als percelen na de oogst de hele herfst, winter en soms zelfs tot het voorjaar braak liggen. Als je de organismen in de bodem voedt met plantenresten en wortelexudaten – dat zijn de suikers die planten tijdens de groei uitscheiden in de bodem – heb je een veel betere bodem voor je gewassen het jaar erop. Een bodem die altijd bedekt en liefst begroeid is, zet een vliegwiel in gang dat zorgt voor koolstofopbouw, een grotere spons voor regenwater en zoveel meer."

"We willen graag naar een toekomst waarin we de systemen die er al zijn in de natuur beter benutten, in plaats van ertegenin te werken."

"Technologie is niet de oplossing. Het is een goed hulpmiddel, maar het antwoord voor veel problemen ligt juist in de biologie."

Wat waren voor jou de grootste struikelblokken of valkuilen?
"Kennis. Ik wil geen steen werpen naar het onderwijs, maar we zijn een beetje verkeerd opgeleid. Technieken die we nu herontdekken, werden 100 jaar geleden ook al gebruikt, maar die kennis is jammer genoeg wat verloren gegaan. We vervangen het werk van de natuur met kunstmest, terwijl dat een hoge kostenpost is. We worden opgeleid met sproei- of spuitschema's die voortdurend veranderen, terwijl de link tussen planten en bodem veel minder aan bod kwam. Ik geloof in de meerwaarde van oude technieken in een modern jasje. Onderzaai, waarbij je een tweede gewas tussen je hoofdgewas inzaait, is daar een mooi voorbeeld van. En uiteraard omarmen we moderne technologie even goed: zo proberen we met behulp van gps met vaste rijpaden te werken in ons kruidenrijk grasland.

Maar ook durf speelt een rol. Soms voel je je wat alleen, en iedereen is gewend om op zijn eigen manier te werken. Het heeft ons geholpen om aan te sluiten bij een inspiratiegroep van Inagro. Daar praten we met andere landbouwers die bezig zijn met bodemleven, agro-ecologie of regeneratieve landbouw. Dat voelt nu als onze speeltuin: samen ontdekken we wat er allemaal mogelijk is. En dat is belangrijk, want de link tussen een gezonde bodem, gezonde koeien en gezonde voeding wordt vandaag wat onderbelicht."

Tips voor andere landbouwers?

"Je bodem is niet in enkele jaren hersteld van verdichting. Eén keer niet ploegen maakt het probleem niet meteen ongedaan: bodemgezondheid is echt een proces van jaren. Een laagdrempelige manier om te starten, is je bodembewerking verminderen en graskruiden introduceren. Begin voorzichtig en doe ervaring op.

Ook kan het lonen om eens rond te horen, zowel voor melkveehouders als akkerbouwers. Want ze kunnen elkaar namelijk helpen: de ene kan mest kwijt, de andere kan rustgewassen telen die als veevoeding kunnen dienen. Herkauwers spelen een belangrijke rol in bodemgezondheid, een rol die volgens mij nog vaak over het hoofd wordt gezien.

Voor mij blijft het belangrijkste dat technologie een hulpmiddel is, maar dat de oplossing voor veel hedendaagse problemen vooral in de biologie zit – van planten tot bodem."

Mattias Braem, landbouwer

Mattias Braem heeft een melkveebedrijf met zo'n 140 melkkoeien en 100 stuks jongvee. Daarnaast heeft hij 75 hectare akkerbouw, voornamelijk gras, maïs en tarwe als ruwvoer voor de koeien. "Voor mij is de bodem eigenlijk de basis van het hele bedrijf. Als melkveehouder ben ik voor een groot deel afhankelijk van wat mijn grond produceert: gras, maïs en andere voedermiddelen. Door werk te maken van een gezonde bodem groeien je gewassen beter, kun je meststoffen beter benutten en ben je minder afhankelijk van externe input."

"Als je de bodem goed verzorgt, leg je eigenlijk de basis voor je gras, je maïs, je koeien én dus ook de rendabiliteit van je bedrijf."

"Begin klein. Je hoeft niet ineens alles om te gooien."

Waarom ben je bezig met de staat van je bodem?
"Voor mij is bodemgezondheid geen afzonderlijk project. Het hoort gewoon bij goed boeren. Een gezonde bodem is uiteindelijk een van je belangrijkste productiemiddelen. Als je de bodem goed verzorgt, leg je eigenlijk de basis voor je gras, je maïs, je koeien én dus ook voor de rendabiliteit van je bedrijf."

Wat doe je om je bodem gezond en bewerkbaar te houden?
"Op ons bedrijf speelt organische bemesting een belangrijke rol. We hebben als melkveebedrijf veel organische mest ter beschikking en proberen die zo goed mogelijk te benutten. We willen de mest niet gewoon afzetten, maar gebruiken als voeding voor de bodem en de gewassen.

Daarnaast probeer ik verdichting te vermijden. Op het juiste moment beslissingen nemen is daarbij misschien nog het belangrijkst. Door met een zware machine een te nat perceel op te gaan, kun je heel wat schade veroorzaken die je niet snel hersteld krijgt.

Ook een goede vruchtwisseling en voldoende organisch materiaal in de bodem vind ik belangrijk. We werken met groenbedekkers, zoals snijrogge, wanneer er geen hoofdteelt staat. Die zorgt voor beworteling, neemt voedingsstoffen op en levert organische stof terug aan de bodem."

Hoe volg je jouw bodem op? En merk je de resultaten?
"Ik probeer vooral naar mijn percelen zelf te kijken, en niet alleen naar de cijfers. Want bodemstalen zijn interessant om pH, organische stof en voedingstoestand op te volgen, maar je moet ook letten op de structuur, beworteling en draagkracht van je grond. Ik merk het resultaat vooral aan die draagkracht: een gezonde bodem kan veel beter omgaan met zowel natte als droge omstandigheden. Ook de opbrengst en de groei van de gewassen vertellen natuurlijk veel."

Wat doe je vandaag anders dan vijf of tien jaar geleden?
"Ik kijk vandaag veel meer naar de bodem als een levend systeem, in plaats van als een plek waar je gewoon een gewas op teelt. Vroeger was het misschien meer: bemesten, gewas erop en opbrengst halen. Nu denk ik meer na over de organische stof en over het effect van mijn machines en bemesting op langere termijn."

Wat waren voor jou de grootste struikelblokken of valkuilen?
"Te snel resultaat verwachten. Bodemgezondheid verbeteren is geen kwestie van één keer ingrijpen en het jaar erop is alles opgelost. Een andere valkuil is dat je soms beslissingen moet nemen op basis van de praktijk, ook al gaat dat in tegen wat je denkt te moeten doen. Als het bijvoorbeeld een drukke periode is en er moet geoogst of bemest worden, is het niet altijd gemakkelijk om te wachten op het perfecte moment. En vooral: niet alles wat je op een ander bedrijf ziet, werkt automatisch op jouw bedrijf. Elke bodem en elk bedrijf is anders."

Laat je je hierin adviseren?
"Ja, want ik vind het belangrijk om niet alleen op mijn eigen ervaring te vertrouwen. Dankzij bodemstalen en analyses krijg je objectieve informatie, en daarnaast praat ik met mensen die er ervaring mee hebben. Maar ik vind de combinatie van advies en eigen ervaring het sterkst. Een adviseur kan bepaalde zaken aantonen, maar als landbouwer ken je je eigen percelen het best en zie je wat er in de praktijk gebeurt."

"Ik zie bodemgezondheid ook als iets voor de lange termijn. Je moet niet alleen kijken naar wat een perceel dit jaar opbrengt, maar ook naar hoe je grond er binnen vijf of tien jaar bij ligt."

Wat is je advies aan andere melkveehouders?

"Mijn belangrijkste tip zou zijn: ga eens letterlijk met je handen in de grond zitten. Neem een spade en kijk naar je bodem. Hoe ziet de structuur eruit? Hoe diep zitten de wortels? Zit er verdichting? Hoe ruikt en voelt de grond? En vooral: begin klein en kijk naar je eigen bedrijf. Je hoeft niet ineens alles om te gooien. Neem bodemstalen, volg je percelen op en probeer te begrijpen waarom iets goed of minder goed gaat."

“Durf je keuzes in vraag te stellen.”

Tuur Vandeweyer, landbouwadviseur

“Het woord ‘regeneratief’ zegt het zelf: het gaat om de regeneratie van de natuur, waardoor je eigenlijk geen extra middelen meer nodig hebt.”

Tuur Vandeweyer begeleidt met zevenkoppig adviesbureau LATitude melkveehouders, akkerbouwers en fruittelers in de transitie naar regeneratieve landbouw en agro-ecologie. Daarnaast is hij met opleidingscentrum Agro-Symbio actief in verschillende projecten en organiseert hij cursussen. “De reden waarom ik dit doe, is om drinkbaar water te hebben voor mijn achterkleinkinderen.”

“Elf jaar geleden heeft mijn vrouw beslist boerin te worden. Sindsdien hebben we een landbouwbedrijf waar we vlees – rundvlees, kip, kalkoen en varkensvlees – produceren op basis van een rantsoen van gras en kruiden. We verwerken alles zelf en verkopen rechtstreeks aan de consument. Daarnaast doen we een deel akkerbouw, waarbij we onder meer tarwe voor enkele lokale bakkers telen, alsook pastatarwe voor sportmensen die op zoek zijn naar tarwe met betere voedingswaarden. De kennis die we opbouwen op onze eigen boerderij delen we via onze cursussen, zoals ‘Boer van de toekomst’.”

Waarom is bodemgezondheid zo’n relevant thema geworden?

“Heel simpel: waar ik woon, hebben we dit jaar opnieuw 40 graden aangetikt. Ook boeren merken door de klimaatverandering dat monocultuur uiteindelijk een dorre woestijn wordt, en dat is confronterend. Iedereen beseft dat er iets moet veranderen. En dan bellen ze ons.”

“Hoe je het ook draait of keert, de kost van je transitie zal opbrengen, want je gaat steeds minder middelen nodig hebben.”

Waarom is bodemgezondheid iets waar melkveehouders mee bezig moeten zijn?
"Bij akkerbouw zit je verdienmodel rechtstreeks in de bodem, dus loont het om daarin te investeren. Bij melkveehouders is dat minder vanzelfsprekend. Terwijl het wel zeer nuttig is: gras wordt bij ons maar voor een deel van het rantsoen gebruikt, terwijl het maïs en soja kan elimineren.

En laat ons niet vergeten: you eat what your food eats. Wanneer je je bodemleven niet voedt, heb je geen hoogwaardig voer om je koeien te voederen. Als je je rantsoenen aanpast en kunstmest weglaat, krijg je automatisch gezonde mest en een gezonde bodem. We zien dan dat de koeien goed produceren en dat het grasland opbrengt. De oplossing zit dus in versimpelen, in plaats van voortdurend supplementen toe te voegen. Zo vermijden wij op onze boerderij alle chemische input. We doen enkel bodemleventuning, met natuurlijke mest en een schimmelnetwerk als input. En zo doen we eigenlijk gewoon wat 100 jaar geleden ook al zo werd gedaan."

Hoe kunnen landbouwers met dit principe aan de slag gaan?
"Werk maken van de kwaliteit van je drijfmest. We zien dat nu als een afvalproduct en een probleem, maar als de verhoudingen goed zitten, heb je niet dezelfde emissies én krijg je voeding voor je bodemleven en je planten.

Boven een hectare grond hangt 72 ton stikstof in de lucht, die je kan capteren met vlinderbloemigen. Als je die symbiose benut, net als het bodemvoedselweb, krijg je gratis en voor niks stikstof – goed voor het equivalent van 400 à 500 kilo kunstmest. Dat is gigantisch.

We merken dat boeren die daarop inzetten, kunnen afstappen van kunstmest. We adviseren om dat geleidelijk te doen: het eerste jaar naar 50 procent van de hoeveelheid kunstmest, het jaar erop 25 procent en daarna 0 procent. In één jaar stoppen is te drastisch: je bodem kan dan niet volgen en dan mislukt het."

Wat is het grootste misverstand rond bodemgezondheid?
"Dat je nog heel wat producten zou moeten aankopen. Maar het woord 'regeneratief' zegt het zelf: het gaat om de regeneratie van de natuur, met een kracht die zo groot is dat je eigenlijk geen extra middelen meer nodig hebt. Na twee jaar werken aan je bodem heb je die niet meer nodig. Dat is misschien wel het grootste voordeel van werken aan bodemgezondheid: na een tijd moet je eigenlijk niets meer doen. En dat is voor veel boeren moeilijk aan te nemen."

Wat zijn voor melkveehouders de grootste drempels?
"Groepsdruk om de dingen te blijven doen zoals we altijd deden, is een vaak onderschat probleem. Maar dat wordt wel beter, de sneeuwbal begint te groeien.

Kennis evenzeer. Boeren die naar onze cursussen komen, zeggen achteraf vaak: 'Hoe komt het toch dat we dat niet weten?' We hebben al veel moeite gedaan om die kennis in het onderwijs te krijgen, maar er is nog veel weerstand bij lesgevers om zich aan te passen. Veel boeren weten bijvoorbeeld niet dat je door te ploegen net meer onkruid kunt krijgen. Ze hebben nooit anders geleerd, ze weten het gewoon niet.

Ook angst voor de kosten speelt mee. Maar hoe je het ook draait of keert, de kost van je transitie zal opbrengen, want je gaat steeds minder middelen nodig hebben."

Hoe merken de melkveehouders die je begeleidt op dat het effect heeft?
"Dat verschilt. Ik heb bedrijven die het eerste jaar honderdduizend euro minder kosten hebben, met dezelfde melkopbrengst. Maar ik heb ook boeren die tienduizend euro verlies hebben gedraaid. Dat komt dan vaak doordat ze nog veel materiaal hebben aangekocht dat ze eigenlijk niet nodig hadden, of andere gelijkaardige managementbeslissingen hebben genomen."

Met welk advies kunnen landbouwers vandaag starten?

"Breng je mestkwaliteit in kaart. Een staal opsturen om te laten onderzoeken is heel simpel. En blijf jezelf vooral in vraag stellen. Vraag je bij elke beslissing af waarom je die maakt: omdat je het altijd al zo gedaan hebt, of omdat je echt gelooft dat het werkt?"

“Investeren in je bodem is investeren in de toekomst.”

Tommy D’Hose, onderzoeker bij ILVO

Als onderzoeker bij ILVO werkt Tommy D’Hose rond duurzaam bodembeheer, met een specialisatie in koolstofopslag en bodemverdichting. “Koolstof is een belangrijke indicator van bodemgezondheid. Als dat goed zit, heb je doorgaans een betere waterhuishouding, een betere beschikbaarheid van nutriënten en een goede beworteling. Koolstof zorgt daar allemaal voor. Het versterkt elkaar ook: werken aan je bodemgezondheid zorgt op zijn beurt voor meer koolstofopslag. Daarom loont het om te kijken hoe je vooral via gewassen efficiënt koolstof uit de lucht in het systeem kunt brengen.”

Waarom wordt bodemgezondheid steeds belangrijker voor landbouwers?

“Je bodem is natuurlijk kapitaal. Hoe gezonder de bodem, hoe beter de beworteling, hoe beter nutriënten worden vastgehouden en vrijgesteld aan gewassen, hoe beter de waterhuishouding … Dat is voor melkveehouders zeker relevant, want alles is aan elkaar gelinkt – tot en met de gezondheid van je koeien en dus de kwaliteit van je melk.

Tegelijk zijn er vandaag veel externe factoren die ervoor zorgen dat de bodem belangrijker wordt. Een bodem kan gerust minder goed functioneren zolang je ongelimiteerd meststoffen, herbiciden en water kunt inzetten. Maar vandaag zitten we met de strenge mestwetgeving, meer regels rond gewasbeschermingsmiddelen en dan nog eens kunstmestprijzen die enorm volatiel zijn en soms zelfs vervijfvoudigen in enkele maanden. Daar komt de klimaatverstoring nog bij: een gezonde bodem kan water veel beter stockeren, waardoor er ook in droge periodes water beschikbaar blijft. Al die factoren samen maken dat bodemgezondheid steeds belangrijker wordt.”

Met welke maatregelen kunnen melkveehouders maximaal resultaat behalen met een minimum aan werk en input?
"Het grote voordeel voor melkveehouders is dat ze tijdelijk grasland in hun rotatie kunnen opnemen. Dat is zeer efficiënt voor de opbouw van koolstof – grasland slaat evenveel koolstof op in de bodem als een bos – en vraagt weinig inspanning van de landbouwer zelf: je moet het gewoon laten liggen. Combineer dat met vlinderbloemigen zoals luzerne en rode klaver of kies voor graskruidenmengsels. Die wortelen dieper, waardoor ze bij droogte, wanneer grassen volledig stilvallen, nog altijd opbrengst genereren. Bovendien bespaar je er kunstmest mee, wat ook economisch interessant is. Ook het type gras speelt een rol. Rietzwenkgras wortelt bijvoorbeeld diep, waardoor het veel koolstof opslaat en beter presteert in droge omstandigheden. Ook granen kunnen een waardevolle plaats krijgen in de rotatie. Dankzij hun intensieve beworteling en de achterblijvende stoppels na het oogsten brengen ze veel koolstof aan. Bovendien laten ze een tijdige inzaai van een groenbedekker toe, wat op zijn beurt de bodemgezondheid ten goede komt."

Wat zijn de grootste misverstanden over bodemgezondheid?
"Je mag er geen wonderen van verwachten. Ook een perfect gezonde bodem kan niet zomaar verdragen dat je onder echt natte omstandigheden met zware machines het veld oprijdt. Bodemgezondheid heeft ook tijd nodig: je kunt er vandaag mee starten, maar de resultaten zijn nog niet voor morgen. Ik vergelijk het met trainen voor een marathon. Het gaat bovendien sneller verloren dan dat je het opbouwt. Voor koolstofopslag gaat het verlies zelfs dubbel zo snel als de opbouw. Je moet dus op lange termijn plannen, terwijl de winsten soms pas na een aantal jaar zichtbaar worden."

Wat zijn voor melkveehouders de grootste drempels? Hoe kunnen ze die overwinnen?
"Granen opnemen in de rotatie is bijvoorbeeld niet altijd economisch interessant voor een melkveehouder. Het is vaak interessanter om een perceel te verpachten aan een aardappelteler of zelf aardappelen te telen. Ook vragen vlinderbloemigen, graskruidenmengsels en luzerne meer kennis dan gewoon grasland. Mijn advies is om je te laten bijstaan. Landbouwadviseurs kunnen daarin een enorme rol spelen. Zij staan in zeer nauw contact met landbouwers. Wij kunnen kennis aanreiken, maar we steunen op de mensen in het veld om die kennis om te zetten naar de praktijk en landbouwers gerust te stellen. Die geruststelling is ook belangrijk. Het helpt bovendien als landbouwers zien wat hun collega's doen. Dat werkt vaak als de beste reclame."

Welke onderzoeken lopen er momenteel waar je bij betrokken bent?
"Binnenkort starten we met een project rond bodemverdichting. DEREBO kijkt naar technieken om bodemverdichting op perceelniveau te detecteren en vervolgens op een duurzame manier op te heffen. Daarnaast loopt C-GRAS, een onderzoek naar hoe we koolstofopslag onder grasland kunnen optimaliseren. We testen daarbij verschillende technieken om te kijken hoe we het beheer daarvoor kunnen verbeteren. In het TGV-project werken we dan weer aan de optimalisatie van graskruidenmengsels, met het oog op meer voederautonomie op melkveebedrijven."

Wat brengt de toekomst? Welke innovaties kunnen de melkveehouders van morgen gebruiken?

"Vlinderbloemigen zijn op zich innovatief, hoewel we dat al jarenlang gebruiken. Vandaag wordt er vaak gewerkt met gras en maïs, maar ik verwacht dat tijdelijke grasklaver of graskruiden vaker ingezet zullen worden. Voor melkveehouders zie ik ook kansen in het meer zelf produceren van eiwitten, in plaats van die te importeren."

“Ga uit van je gezond boerenverstand.”

Jonas Hanssens, melkveeconsulent Boerenbond

Jonas Hanssens is al elf jaar landbouwconsulent bij Boerenbond, gespecialiseerd in melkvee. “Ik heb echt een passie voor bodem en bodemleven. Daarom ben ik sinds een aantal jaar ook trekker rond alles wat met agro-ecologie te maken heeft.” Hij adviseert bedrijven niet alleen op praktisch vlak, maar kijkt ook mee naar het bedrijfskundige en financiële plaatje.

Heeft agro-ecologisch werken en bezig zijn met bodemgezondheid ook financiële voordelen?
"Om écht te kunnen zeggen wat het opbrengt, hebben we eigenlijk meer onderzoek en meer cijfers nodig. Agro-ecologisch werken kan je namelijk op verschillende manieren aanpakken: je kan kleine stapjes zetten, of zoals Stijn en Mattias daar al ver in gaan. Maar sowieso zien we wel trends uit onze cijfers. Over het algemeen zie je duidelijk dat bedrijven die overstappen op een ander teeltplan en minder kunstmest en andere input gebruiken, hun kosten zien dalen.

Voor de melkveehouderij gaat het nog verder: door een hoger grasaandeel in het voeder ben je minder afhankelijk van soja en andere externe eiwitaankopen. Zo was de sojaprijs tijdens corona maal twee. Als je zelf kan voorzien in je eiwitvoorziening, sluit je daarmee die extremen uit."

Een vaak gehoorde bezorgdheid is net dat minder externe input ook minder opbrengst betekent. Klopt dat?
"Dat hoeft zeker niet zo te zijn. De skills van de boer kunnen daar een verschil maken, maar aan de andere kant spelen ook externe invloeden uiteraard een rol: klimaat, droogte … Daar heb je geen impact op, hoe goed je ook je best doet. Maar toch zien we daar dat mensen die goed aan hun bodem gewerkt hebben, meer vocht kunnen vasthouden. Daardoor blijft hun bodem iets langer in werking en kan die langer produceren."

Waar kunnen landbouwers het meeste winnen?
"Maximaal inzetten op je gras en graskwaliteit: dat kan je kosten rechtstreeks verlagen. Dat zien we ook in de boekhoudcijfers. Als we kijken naar bedrijven die per koe meer gras voeren, zien we dat die erin slagen een hoger saldo te draaien dan hun collega's. Dat is een interessant cijfer. Daar komt nog bij dat je door het inpassen van klavers en luzerne ook weerbaarder bent in droge jaren."

Waar moeten melkveehouders zich op voorbereiden als ze ermee aan de slag gaan?
"Weet dat er bijna altijd wel wat leergeld bij komt kijken. Soms moet je toch wat duurdere of complexere machines aankopen. Ploegen is op zich makkelijk: je keert je bodem om en alles wat je het jaar voordien fout deed, zit 30 centimeter onder de bodem. Maar niet-kerende bodembewerkingsmachines of precisielandbouwmachines met GPS vragen om een investering. En dan heb je tijd nodig om te ontdekken welk type grond je hebt, wat het beste past … Ook als je aan de slag gaat met klavers, luzerne of veldbonen, moet je tijd nemen om te ontdekken wat op jouw grond past en hoe je de puzzel van maatregelen wilt leggen.

"Voor ons is agro-ecologisch werken een getrapt model: je kan trapje per trapje toepassen wat bij jou past."

Daarbij zitten we nog met het gegeven dat grond in Vlaanderen enorm duur is in vergelijking met onze buurlanden, soms zelfs een tienvoud. Zeggen dat je het met minder input moet doen, is wel makkelijk, maar we moeten uiteraard ook kijken of je voldoende output haalt en of je gronden voldoende opbrengen om het economisch verantwoord te houden. Bepaalde gronden zullen meer geschikt zijn dan andere. Voor minderwaardige gronden dicht bij de natuur zijn meer extensieve principes misschien interessanter.

Over het algemeen ben ik voorstander van een intensief bedrijfsmodel, maar wel met agro-ecologische principes toegepast."

Zal agro-ecologisch werken noodzakelijk worden om het allemaal economisch leefbaar te houden?
"Net omdat we in Vlaanderen in zo'n dure en intensieve streek zitten én omdat we ons weerbaarder moeten maken tegen klimaatverandering, gaan we die agro-ecologische principes echt nodig hebben. Zeker om onze bodem sterker te maken, maar ik kijk ook breder dan de bodem: denk bijvoorbeeld aan zelf energie voorzien of andere duurzame praktijken.

Maar ik zie het positief in: ik zie dat meer en meer boeren groenbedekkers gebruiken om hun bodems levend te houden tijdens de winter en dat kale bodems alsmaar meer verdwijnen. Sowieso is er nog nood aan meer onderzoek, zodat we het effect van agro-ecologisch werken nog beter kunnen aantonen en meer landbouwers kunnen overtuigen de stap te zetten."

"Als we kijken naar bedrijven die per koe meer gras voeren, zien we dat die erin slagen een hoger saldo te draaien dan hun collega's."

Wat is jouw toptip om het plaatje rendabel te maken en houden?

"Simpel: meer uitgaan van gezond boerenverstand en vooral kijken naar je eigen bedrijf en bedrijfsmogelijkheden. Heel veel agro-ecologische principes werden ook al door onze grootouders toegepast. Maar daar is met de jaren een laagje wetgeving en een laagje economische belangen overheen gekomen, waardoor je als boer sneller gedwongen wordt tot bepaalde keuzes. Maar je bent nog altijd zelf ondernemer en bodemexpert. Kijk dus voor je eigen bedrijf wat bij jou past. Kijk gerust ook naar je collega's, maar doe vooral je eigen ding. Klein beginnen en stap voor stap groeien is zeker een goed idee. Binnen de Boerenbond zien we agro-ecologisch werken echt als een getrapt model: je kan trapje per trapje toepassen wat bij jouw bedrijf past."

Europees marktonderzoek 2025

Het imago van zuivel

Voor het derde jaar op rij werden consumenten uit België, Duitsland, Denemarken en Ierland bevraagd over hun eetvoorkeuren en welke rol zuivel daarin speelt. Hoe vaak komt zuivel op ons bord? Welke gezondheidsvoordelen linken we aan onze melk en yoghurt? En hoe duurzaam vinden we dat allemaal? Dit zijn de bevindingen.

52%
linkt zuivel aan vitaminen B2 en B12

37%
linkt zuivel aan een goede spijsvertering

60%
vindt dat zuivel deel kan uitmaken van een duurzaam dieet

Omdat het gezond en voedzaam is

Waarom eten Belgen vooral zuivel? Gezondheid en voedzaamheid blijven de belangrijkste redenen, gevolgd door gewoonte en gemak. Daarbij groeit het belang van zuivel in het eetpatroon: 66% vindt dat zuivel er **een essentieel of heel belangrijk** deel van uitmaakt – dat is 5% meer dan vorig jaar. Ook het gezondheidsimago van zuivel kreeg de voorbije twee jaar een boost van bijna 10%. 71% van de Belgen linkt zuivel aan een goede botgezondheid, 52% aan vitaminen zoals B2 en B12 en 37% aan een goede spijsvertering. 16% van de bevraagde Belgen weet dat zuivel het risico op darmkanker verlaagt.

+10%
stijging van het gezondheidsimago van zuivel in de voorbije twee jaar

Natuuryoghurt in de lift

Melk blijft met voorsprong het meest geconsumeerde zuivelproduct: **1 op 2 Belgen zegt regelmatig melk te drinken**. Daarna volgen kaas en yoghurt. Vooral natuuryoghurt zit in de lift: meer dan 27% van de Belgen eet het regelmatig (t.ov. 24% vorig jaar), 42% nu en dan. Dat heeft mogelijk te maken met de groeiende interesse in eiwitrijke voeding en voeding die de darmgezondheid ondersteunt. Die trend was al zichtbaar in 2025 en zet zich in 2026 voort.

Deel van duurzaam eetpatroon

Wie duurzamer wil eten, ziet de grootste winsten vooral in **minder voedsel verspillen, meer groenten eten, composteren en recycleren**. Groenten, fruit en bonen worden het vaakst genoemd als onderdeel van een duurzaam eetpatroon. Zuivel staat daarbij wat lager in de rangschikking, net boven vlees en kip. Toch vindt 60% dat zuivel deel kan uitmaken van een duurzaam eetpatroon.

Bereidheid om zuivel in te ruilen voor plantaardig neemt af

Minder bereidheid om zuivel te vervangen door plantaardig

Waar in 2024 nog 51% het zag zitten om dierlijke zuivel te vervangen door een plantaardig alternatief, is dat in 2026 nog 46%. **En die bereidheid neemt al drie jaar op rij af**. Prijsbewuste keuzes, de waardering voor de smaak van zuivel en het groeiende gezondheidsimago van zuivel spelen daarbij mogelijk een rol. Wie wél vaker wil switchen, doet dat vooral vanuit zorgen over dierenwelzijn, gevolgd door de wens om de ecologische voetafdruk te verkleinen en gezondheidsredenen.

Inzetten op eiwitten en darmgezondheid biedt kansen

Waarom deze inzichten relevant zijn? Omdat ze heel wat kansen bieden voor de zuivelsector. Zo kunnen producenten van yoghurt inspelen op de toegenomen aandacht voor vertering, darmgezondheid en probiotica. De stijgende interesse in eiwitrijke voeding biedt dan weer kansen voor elke zuivelproducent. Daarnaast blijft duidelijke informatie belangrijk. Hoewel er aan wetenschappelijke onderbouwing geen gebrek is, is er nog heel wat ruimte om de kennis van consumenten te vergroten over de melkveehouderij, de gezondheidsaspecten van zuivel en de duurzaamheidsinspanningen van de sector. Ook daar ligt **een rol voor de hele sector**: van melkveehouders die hun verhaal rechtstreeks delen op de boerderij tot wetenschappers, beleidsmakers en contentmakers die correcte en begrijpelijke informatie helpen verspreiden.

SAMEN NAAR EEN DUURZAMERE TOEKOMST VOOR EUROPA

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs de ideeën of meningen van de Europese Unie of het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek (REA) weer. Noch de Europese Unie, noch de steunverlenende autoriteit kan ervoor aansprakelijk worden gesteld. Voor advies over evenwichtige, gezonde voeding kunt u de voedingsaanbevelingen van de Hoge Gezondheidsraad raadplegen: https://www.hgr-css.be/nl/advies/9805-9807/voedingsaanbevelingen-voor-de-belgische-bevolking-2025